

**Foredrag i Oslo Militære Samfund
mandag 7. februar 2005**

ved

Kim Traavik

Statssekretær i Utenriksdepartementet

Trafficking – vår tids slavehandel

Det er gledelig at Oslo Militære Samfund har valgt menneskehandel som ett av temaene for vårens foredragsserie. Det dreier seg om et stort og voksende menneskerettighetsproblem og den kanskje mest kyniske av alle former for organisert kriminalitet. Flere hundre tusen kvinner og barn er til enhver tid berørt. Men det dreier seg jo også om enkeltskjebner.

Ta for eksempel den ikke uvanlige historien om Elena, en forelsket 16-åring fra en fattig landsby i Albania som gledet seg til å møte kjærestens familie. Noen uker senere befant hun seg mot sin vilje som prostituert i Oslo. Elena var blitt kidnappet av kjærestens bror og onkel, smuglet over til Hellas hvor hun ble utstyrt med et falsk Schengenvisum, voldtatt og deretter sendt ut på "turné" med onkel til Milano, Paris, Berlin, Hamburg og til slutt Oslo.

Elena ble fratatt passet og tvunget til å jobbe som prostituert. Tvangsprostituasjonen varte i over ett år og kjærestens onkel tok alle pengene. Hun ble slått og truet på livet hvis hun ikke gjorde som onkel sa. Hvis hun stakk av, truet de med å ta livet av familien hennes i landsbyen.

Til slutt klarte Elena å komme i kontakt med en hjelpeorganisasjon som hjalp henne ut av fornedrelsen. Etter en tid valgte hun å samarbeide med politiet og anga bakmennene. Det var modig gjort av henne. Onkel soner nå en dom på 18 års fengsel. Elena er tilbake i Albania og lever i skjul under EUs vitnebeskyttelsesprogram. Hun har fått helt ny identitet, men kan ikke ha kontakt med familien sin.

Elenas historie er dessverre ikke noe enkeltstående tilfelle, tvert imot. Det er dette som er menneskehandel. Dette er vår tids slavehandel - 150 år etter at slavehandelen formelt ble avskaffet i vår del av verden.

FNs konvensjon om grenseoverskridende kriminalitet og den tilhørende Palermoprotokollen definerer menneskehandel som ved hjelp av vold, trusler, misbruk av en sårbar situasjon eller ved annen utilbørlig adferd å utnytte mennesker til prostitusjon eller andre former for seksuell utnyttning, tvangsarbeid, krigstjeneste i fremmed land eller til og med fjerning av kroppsorganer.

Menneskehandel regnes nå som den tredje største formen for illegal økonomisk virksomhet i verden. Det er en milliardindustri som bare overgås av handel med illegale våpen og narkotika. Noen eksperter hevder at menneskehandel er i ferd med å gå forbi narkotikahandel og bli den nest største illegale virksomheten. Politiet og tollvesen klarer i

dag å stoppe mye av den verdensomspennende narkotikahandelen og straffene i så og si alle land er strenge. Dette er blitt en risikabel virksomhet for de kriminelle nettverkene.

Kjøp og salg av kvinner og barn har derimot inntil nå vært relativt urisikabelt. I mange land har ulike former for menneskehandel fottfeste i kulturelle tradisjoner og er heller ikke i dag forbudt ved lov. Bakmenn, korrupte tjenestemenn og politikere langt inn i regjeringskontorene er godt etablerte i den lokale kriminelle virksomheten. Åpne grenser, datateknologi og hvitvasking av penger gjennom lovlig forretningsvirksomhet, gjør det mulig for nettverkene å operere internasjonalt.

De kriminelle nettverkene er svært sofistikerte og tilpasningsdyktige og menneskehandlerne har bl.a. derfor hittil ofte ligget flere hestehoder foran nasjonale myndigheter.

Handel med kvinner og barn er grove brudd på menneskerettighetene. Det er utnyttelse av fattigdomskapt sårbarhet, og den seksualiserte volden som ofte ledsager den reflekterer menneskefiendtlige og bunnløst kyniske holdninger. For menneskehandlerne er kvinner og barn en vare som kan kjøpes, selges og kastes etter bruk.

Hvem er ofrene og hvor kommer de fra?

Hver eneste år blir et meget stort antall kvinner og barn, både jenter og gutter, ofre for menneskehandel i Vest-Europa og Nord-Amerika. Til Vest-Europa kommer de fleste fra eller via landene på Balkan, det tidligere Sovjetunionen, eksempelvis Moldova og Ukraina og andre land i Sentral- og Sørøst-Europa. Ofrene utnyttes først og fremst til seksuelle formål, men også til slavelignende svart arbeid i private hjem, restaurantbransjen, byggevirksomhet og landbruk.

Mørketallene er store, men den fremste internasjonale organisasjonen på migrasjonsspørsmål, International Organization for Migration (IOM), regner med at ca. 500.000 - en halv million - kvinner og barn tvinges inn i prostitusjonsmarkedet i Europa hvert år. De kidnappes, lokkes og lures med jobbtillbud og utsiktene til en bedre fremtid i vest. De flykter fra fattigdom, men ender opp i prostitusjon eller andre former for utnyttelse. Mange av kvinnene er aleneforsørgere og familiene hjemme er helt avhengige av deres inntekter.

Noen er nok klar over hva det forlokkende jobbtillbudet på "en restaurant" eller "en bar" i Vesten egentlig innebærer, men de tror at de skal få beholde inntektene selv og at de kan slutte når de selv måtte ønske det. Når de oppdager sannheten, er det som oftest for sent. Ofrene holdes i et jerngrep av skam, vold og trusler mot dem eller deres familier. Hvis de overlever, slipper de kanskje fri når kundene ikke lenger vil ha dem. Mange blir mishandlet til døde eller dør av utmattelse og sykdommer som er påført dem. Elena var blant de heldige – hun klarte å komme seg ut av klørne på bakmennene og starte et nytt liv.

For barn er det naturligvis ekstra ille – de blir frarøvet barndom, omsorg, utdanning og mange andre rettigheter som alle barn har krav på.

Menneskehandel er ikke noe som bare skjer i andre land. Det skjer også i Norge. De fleste land i verden i dag berøres av problemet på ulike måter og i ulikt omfang, enten som opprinnelsesland, som transittland eller som mottakerland.

Som Elenas historien viser, er Norge først og fremst et mottakerland i menneskehandelsammenheng. Det fins mange Elenaer som kommer til Norge. Vi trenger bare å gå noen gater bortenfor dette huset, så ser vi dem. Mange betrakter disse utenlandske kvinnene "bare" som prostituerte uten å tenke over hvilke kriminelle nettverk som ligger bak, og som styrer deres virksomhet og utnytter dem grovt.

Hvor stort er egentlig omfanget i Norge? I de senere år har det vært en betydelig vekst i prostitusjonsmiljøene i de norske byene. All prostitusjon er ikke menneskehandel, men bak mye av gateprostitusjonen i Oslo står det menneskehandlere. Det er vanskelig å kartlegge det reelle omfanget. Ofrene er redde for hevn fra miljøet og de har ofte liten tillit til politiet og hjelpeapparatet. Mange som kommer i kontakt med ofre for menneskehandel, skjønner ikke hva de står overfor eller hvordan de skal gå frem.

Dessverre synes etterspørselen etter sextjenester og billig arbeidskraft å ha vokst betydelig i den senere tid. FAFO legger til grunn i en forskningsrapport om prostitusjonsmiljøet i Oslo at det omfatter ca. 2000 prostituerte hvorav ca. 600 av utenlandsk opprinnelse, fordelt på over 40 nasjoner. De fleste kommer fra Thailand og landene på Balkan, men vi ser at nye grupper også kommer til. Sist sommer kunne vi f.eks. registrere et betydelig tilslag av nigerianske kvinner som følge av at Italia hadde satt i gang opprydningsaksjoner mot sin gateprostitusjon. Det er innlysende at et større antall afrikanske kvinner ikke kommer hit uten av det er godt organisert av profesjonelle bakmenn.

Hvor mange som ikke viser seg ute på gaten, men sitter innesperret i leiligheter, massasjeinstitutter o.l. vet vi lite om. Flere politirazziaer har vist oss at dette likevel ikke er et ukjent fenomen. Omfanget i Norge viser hvor globalisert denne virksomheten er blitt og vitner om nettverkernes evne til stadig å finne nye markeder.

Hvem er så kundene? Det er stort sett nordmenn, og den største brukergruppen er veletablerte familiefedre mellom 30 og 40 år. Man kan spekulere i årsaken til det, men det er i alle fall feil å tro at prostitusjon er et fenomen som vil forsvinne med nye generasjoner som er oppvokst med seksuell frihet.

Regjeringen har for lengst tatt tak i problemet og lanserte i 2003 en treårig handlingsplan mot handel med kvinner og barn. Målsetningen med planen var og er å ta tak i de etiske, sosiale og rettslige utfordringene som menneskehandel fører med seg.

Effektiv innsats mot menneskehandel forutsetter et bredt og koordinert samarbeid mellom myndigheter, fagpersonell og engasjerte organisasjoner lokalt, nasjonalt og på tvers av landegrensene. Alle må bidra, både politi, rettsvesen, helse- og omsorgsmyndigheter og de frivillige organisasjonene.

Ni departementer, inkludert Forsvarsdepartementet, og fem underliggende etater samarbeider derfor om gjennomføringen av de 23 tiltakene som handlingsplanen omfatter. Planen har en økonomisk ramme på 100 millioner NOK over tre år. Arbeidet ledes av Justisdepartementet. Utenriksdepartementet har hovedansvaret for den del av arbeidet som finner sted utenfor Norges grenser.

Mange tiltak er gjennomført og noen erfaringer er høstet. Jeg skal ikke gå i detalj her, men bare nevne to viktige tiltak som nå er på plass.

Vi har for det første fått en ny bestemmelse i straffeloven som eksplisitt forbyr handel med mennesker. Brudd på paragraf 224 kan føre til strenge fengselsstraffer. Endringen gjør det enklere å straffeforfølge all ledd i handelen, fra hjernen bak nettverkene til den som transporterer kvinnene rundt i Norge for å selge seksuelle tjenester. Innskjerpningen av straffeloven er helt i samsvar med FNs konvensjon om grenseoverskridende organisert kriminalitet og Palermoprotokollen fra 2000 om bekjempelse av menneskehandel.

Det er nettopp paragraf 224 i straffeloven som ligger til grunn for den store menneskehandelsaken som ble ført i Oslo tingrett nå rett før jul, den første i sitt slag i Norge. Saken er banebrytende og vil skape presedens for andre saker i fremtiden. Dommen vil foreligge om kort tid.

Å få denne saken opp for domstolen har vært en lang og smertefull prosess, ikke minst for de to utenlandske kvinnene som er politiets hovedvitner. Begge hadde historier å fortelle som lignet Elenas. De to unge kvinnene var modige nok til å ville samarbeide med politiet og angi bakmennene. Vi vet at vi ikke kommer noen vei i rettsapparatet hvis ofrene ikke våger å stå frem. Den eneste måten å bryte sirkelen på er å få tak i bakmennene og profitørene og idømme dem så strenge fengselsstraffer at det i seg selv virker preventivt. Til det trenger vi ofrenes vitneprov.

For å få ofrene til å stå frem, har regjeringen for det andre innført en såkalt refleksjonsperiode på 45 dager. Mange av kvinnene har i utgangspunktet enten ulovlig opphold eller kan bortvises fordi de driver en virksomhet som er uforenlig med et opphold i Norge. En refleksjonsperiode innebærer at bortvisningsvedtak fra utlendingsmyndighetene blir lagt på is inntil videre. Ofrene får dermed 45 dager til å vurdere om de vil gå til anmeldelse.

Det kan være en stor oppgave å ivareta vitnenes sikkerhet både før, under og etter rettssaken. De må leve i skjul og ofte må familien i hjemlandet også beskyttes. Som nevnt, måtte Elena skifte identitet for være trygg for tidligere bakmenn og halliker.

Vår erfaring er at de ofrene som politiet og hjelpeapparatet har kontakt med, primært ønsker å reise tilbake til hjemlandet. De ser ikke dette som et smutthull i utlendingsloven for å få opphold. Regjeringen har derfor tatt initiativ til å legge til rette et eget retur- og rehabiliteringsprogram, for ofre som har oppholdt seg i Norge men som vender tilbake til hjemlandet. Dette vil bli gjennomført i nært samarbeid med våre utenriksstasjoner, nasjonale myndigheter og frivillige organisasjoner i de aktuelle land.

Noen få får opphold i Norge på humanitært grunnlag. Det skjer i tilfeller der det ville innebære en alvorlig trussel for liv og helse å sende dem tilbake til hjemlandet. Disse sakene er alltid gjenstand for en grundig individuell vurdering.

En annen utfordring, som ikke er mindre krevende, er å begrense etterspørselen. Her har europeiske land valgt ulik fremgangsmåte. Nederland har legalisert all prostitusjon og bordellvirksomhet, mens Sverige har gått til den andre ytterligheten ved å kriminalisere kundene.

Regjeringen har vurdert de svenske erfaringene (som ikke er entydige), men har foreløpig konkludert med at etterspørsel etter sextjenester skal forebygges og bekjempes med sosialpolitiske, og ikke kriminalpolitiske, virkemidler.

Men den norske etterspørselen gjør seg ikke bare gjeldende i Norge. Det er viktig å komme sexturismen til livs. Det er oppmuntrende at flere land som er reisemål for sexturismen, f.eks. Thailand og Filippinene, gradvis har innført en rekke vellykkete tiltak å få bukt med virksomheten.

Vi må også se nøyer på en del av virksomheten som skjer gjennom såkalt "postordreimport av koner" til Norge. Mange har ærlige og helt legitime hensikter, men det er en del gjengangere i systemet hvor konen eller forloveden etter kort tid ender på krisesentrene. Vi må aktivt bruke visuminstituttet til å luke ut slike gjengangere.

Det er også innført forbud for statsansatte mot å kjøpe seksuelle tjenester når de er på tjenestereiser. Med dette ønsker regjeringen å signalisere nulltoleranse overfor kjøp av sex blant egne arbeidstakere. Norske statsansatte skal ikke bidra til å skape markeder for prostitusjon og menneskehandel. Her er åpenbart det holdningsdannende arbeidet svært viktig.

Forbudet mot å kjøpe seksuelle tjenester gjelder også for norsk personell som deltar i internasjonale fredsoperasjoner. Forsvarets bestemmelser setter forbud mot kjøp av seksuelle tjenester for norsk militært personell i utlandet. Paragraf 5 i Forsvarets personellhåndbok fastslår videre at "dersom den utenlandske lovgivningen i landene der personellet tjenestegjør er strengere enn den norske, plikter norsk personell å rette seg etter den utenlandske lovgivningen".

Hvis regelverket brytes, blir vedkommende sendt hjem. For at det ikke skal være noen uklarhet om dette, og for at norsk militært personell skal kunne bidra aktivt i arbeidet med å bekjempe handel med kvinner og barn, får alle som skal ut på oppdrag nødvendig opplæring før utreise. Fra og med våren 2003 har temaet inngått som del av det obligatoriske undervisningsopplegget. Det pågår nå et arbeid i Forsvarsdepartementet for å få informasjon om menneskehandel inn som en fast del av pensumet ved Forsvarets rekruttskoler og befalsutdanning.

Jeg vil gjerne understreke at det står stor respekt av den innsatsen de norske styrker gjør og har gjort i utlandet. Vi er kjent for å være faglig dyktige og meget skikkelige i vår adferd. Det er ingen grunn til å tro at norske militære har opptrådt spesielt klanderverdig på dette området, snarere tvert imot. Vi er respektert både av sivilbefolkningen og vertslandets myndigheter. Men det har inntil i det siste vært for liten bevissthet om implikasjonene og konsekvensene av kjøp av sextjenester i felt. Det har vi nå gjort noe med, og responsen i forsvaret har vært positiv.

Men det er dessverre ikke til å komme forbi at nærværet av store internasjonale styrker, med både militært og sivilt personell, har bidratt til etterspørselen når det gjelder prostitusjon og menneskehandel på Balkan. I Bosnia er prostitusjon egentlig forbudt. I Kosovo som var overveiende muslimsk også før krigen, var det nærmest et ukjent fenomen før den internasjonale sivile og militære tilstedeværelsen ble etablert i 1999.

Utenlandske menn, ofte uten familie på stedet og med betydelig kjøpekraft, har ikke skjønt eller lukker øynene for at de er med på å helle bensin på bålet for den organiserte kriminaliteten. Både i Kosovo og i Bosnia-Hercegovina er den organiserte kriminaliteten en vesentlig hindring for utvikling av demokratiske institusjoner, økonomisk vekst og respekt for rettsstatsprinsipper. Vi vet jo også at terrorisme finansieres blant annet ved inntekter fra organisert kriminalitet.

Norge og USA har på denne bakgrunn i fellesskap tatt et initiativ til å utarbeide felles etiske retningslinjer for personell tilknyttet NATOs operasjoner. Disse retningslinjene ble vedtatt på toppmøtet i Istanbul i fjor sommer. Retningslinjene setter forbud mot kjøp av sextjenester. Alt utsendt sivilt og militært personell skal ha inngående kjennskap til NATOs retningslinjer på dette området. Styrker fra 26 medlemslandene og 20 partnerlandene skal dermed basere seg på de samme standarder når de er ute i internasjonale operasjoner.

Trening og opplæring av personell før utplassering er viktig. I tillegg skal alle operasjonsplaner dekke menneskehandel og gi klar veiledning til militære ledere. Menneskehandel skal også tas inn i de periodiske gjennomgangene av operasjonene, de såkalte PMR-prosessene. Det skal også utvikles en evalueringsmekanisme for å vurdere fremgangen på saksområdet.

Retningslinjene berører ikke bare personellens etikk og moral. Det angår også selve oppdraget som personellet er utsendt for. Regelstridig adferd, f.eks. kjøp av sextjenester, innebærer misbruk av status og immunitet. Innblanding i aktiviteter som styres av kriminelle miljøer kan åpenbart også ha betydelige sikkerhetsimplikasjoner både for operasjonen som sådan og for den enkelte kontingents styrkebeskyttelse.

Kontingentsjefer har ansvaret for å følge opp retningslinjene i operasjonsområdet og påse at de blir respektert. Det vil bli reagert på overtredelser. Det vil bli etablert en fortrolig intern rapporteringsmekanisme som tar sikte på at opplysninger og eventuelle bevis i forbindelse med brudd bli viderefremmet til nasjonale myndigheter. NATO har imidlertid ingen jurisdiksjon overfor styrker i NATO-oppdrag. Eventuelle straffereaksjoner for brudd på retningslinjene må derfor iverksettes av nasjonene selv.

Nasjonene plikter å sørge for opplæring av alt personell som skal delta i NATO-ledete operasjoner og å sikre at de blir informert på forhånd om sitt ansvar og sine forpliktelser.

Det vil åpenbart ta tid å endre holdninger, men jeg synes at vi har kommet langt bare sju måneder etter toppmøtet i Istanbul. Det at vi nå har fått en felles adferdskodeks når det gjelder handel med kvinner og barn, og at dette er nå en del av NATOs regelverk i forbindelse med fredsoperasjoner, er imidlertid et vesentlig skritt i riktig retning.

EU har forøvrig tatt inn tilsvarende retningslinjer i sin militære operasjonsplan. EU har som kjent overtatt ansvaret for den militære operasjonen i Bosnia etter NATO fra og med 1. januar i år.

Regjeringen vil vurdere om NATOs regelverk når det gjelder menneskehandel kan anvendes i operasjoner i regi av andre internasjonale organisasjoner, f.eks. FN. Det har jo fremkommet rapporter om seksuelle overgrep begått av FN-personell, bla. i Kongo. Generalsekretær Kofi Annan har nedsatt en granskingskommisjon vedrørende disse påstandene, noe vi fra norsk side fullt ut støttet.

Vi avventer utfallet av rapporten og vil så vurdere om det er aktuelt å bidra i oppfølgingen. Sammen med andre likesinnede land ser vi det som en oppgave å sørge for at nettopp de som skal bidra til stabilitet og lov og orden, ikke er de første til å utnytte det kaos og maktvakuemet som oppstår i kjølevannet av krig og konflikter. FNs troverdighet avhenger av at høye moralske og etiske standarder opprettholdes. Ved indirekte å støtte opp om menneskehandel og organisert kriminalitet, undergraver man samtidig selve målet med fredsoperasjonene.

Flere av de frivillige hjelpeorganisasjonene som arbeider ute, har også innført egne retningslinjer for adferd, såkalte "codes of conduct", for sine ansatte. Det er en utvikling som vi hilser velkommen. I UD legger vi vekt på at slike retningslinjer er på plass når vi skal velge våre samarbeidspartnere i felt.

Regjeringens handlingsplan har altså også en tung internasjonal dimensjon som Utenriksdepartementet har ansvaret for. Størsteparten av de 100 millionene som er øremerket over tre år til gjennomføringen av planen, brukes utenfor Norges grenser, blant annet på Balkan, i Kaukasus-området og Sentral-Asia. Logikken er at vi ikke kommer noen vei i kampen mot menneskehandel hvis vi ikke samarbeider bredt og koordinert på tvers av landegrensene.

Kampen mot organisert kriminalitet og menneskehandel er blitt et viktig tema i den internasjonale debatten og stadig flere organisasjoner har det som prioritert innsatsområde.

Internasjonalt foreligger det etter hvert et stadig bedre rammeverk- og referanseverk for å forhindre, bekjempe og rettsforfølge menneskehandel. Det viktigste av disse instrumentene er kanskje FNs konvensjon mot organisert grenseoverskridende kriminalitet med Palermo-protokollen, som jeg nevnte innledningsvis, og som har trådd i kraft og er inkorporert i norsk lov.

OSSE har en omfattende handlingsplan. En Europarådskonvensjon mot handel med mennesker er nettopp ferdigforhandlet og vil forhåpentligvis bli vedtatt på Europarådets toppmøte i mai. Med denne konvensjonen vil vi få et sterkt regionalt og folkerettslig bindende instrument for både å forfølge de kriminelle og å beskytte ofrene på vårt kontinent.

EU er i ferd med å utvikle en felles politikk for bekjempelse av menneskehandel. Vi regner i fremtiden med å kunne samarbeide tett med Kommisjonen også på dette felt. Det vil være en naturlig følge av Schengen-samarbeidet som Norge fullt ut deltar i. Videre har vi en tredjelandsavtale med EUROPOL som har bekjempelse av organisert kriminalitet i EU-området som en sentral oppgave.

Norge ønsker å være helt i frontlinjen og være en aktiv pådriver for utvikling av internasjonale normer og gjennomføring av disse. Som eksempel kan jeg nevne at Politidirektoratet leder arbeidet i Interpols gruppe mot handel og seksuell utnyttelse av barn. Jeg har allerede nevnt vår innsats i NATO.

Vår ambassadør til OSSE har ledet en arbeidsgruppe mot menneskehandel og har vært sentral i arbeidet med en egen handlingsplan for barn som er ofre. Innenfor rammen av Stabilitetspakten for Sørøst Europa holder vi en høy profil og har bidradd med finansiering til en rekke prosjekter.

Handel med mennesker bekjempes ikke alene med konvensjoner og protokoller, men de er viktige byggesteiner. Vi må også finne de gode, konkrete tiltakene.

En viktig arena for praktisk handling er å hindre rekruttering av nye ofre. Det er ikke alltid like lett å komme i dialog med opprinnelseslandene. De har som oftest mange andre økonomiske og sosiale problemer. Videre er det ikke innlysende at menneskehandel blir oppfattet som problem på samme måte som vi gjør det. Vi må være sensitive overfor en kulturell kontekst uten at vi går på akkord med viktige prinsipper.

Fra norsk side har vi i flere opprinnelsesland støttet opplysningskampanjer hvor kvinner advares mot forlokkende tilbud om arbeid i utlandet. Vi ønsker ikke å forhindre lovlig migrasjon av arbeidskraft, men det er viktig å få luket ut useriøse og uærlige formidlingsinstanser og mellommenn. Videre har vi bevilget betydelig midler til rehabiliteringsprosjekter slik at kvinner og barn som har vært utsatt for seksuell vold kan få en ny start. Dette er noen av kortsiktige tiltakene i regjeringens handlingsplan.

Kampen mot handel med kvinner og barn innebærer også langsiktig satsing, ikke minst når det gjelder å redusere de grunnleggende bakenforliggende årsakene. Disse kan tilskrives fattigdom, konflikt, skjev sosial fordeling og marginalisering av minoriteter, f.eks. Roma-folket på Balkan eller sigøynere som det het før. Dette er krevende arbeid.

Vår utviklingspolitikk vil også i fremtiden være innrettet mot styrking av kvinners og barns rettigheter, herunder rett og faktisk adgang til jord, eiendom, utdanning og kapital. Når kvinner har egne penger og eiendom og jenter får utdanning, er de mindre utsatt for rekruttering til menneskehandel.

Vi vil fortsatt prioritere opprinnelseslandene i Baltikum, Sørøst-Europa, Russland, Kaukasus og Sentral- og Sør-Asia. Vi skal videreutvikle og styrke samarbeidet både gjennom bilaterale og multilaterale tiltak, det arbeidet som er initiert både i Nordisk–Baltisk sammenheng, Østersjørådet og i Barentsområdet når det gjelder utsatte grupper. Et tett og koordinert politisamarbeid på praktisk plan er en forutsetning for å lykkes.

Vi tar sikte på videreføre politisamarbeidet med flere av opprinnelseslandene med vekt på Baltikum og Russland. Vi støtter utviklingen av kompetanse på menneskehandelsaker innen justis- og politisektoren på Balkan. Men like viktig som kompetanse er å få politilønningene opp på et nivå som folk kan leve av, slik at korrupsjon og attåtnæring for den lokale mafiaen ikke blir så fristende.

Jeg nevnte innledningsvis tvangsfjerning av kroppsorganer. Det er en avskyelig virksomhet i mange fattige land, og som alltid er det de svakeste som rammes. Vi har foreløpig ikke hatt slike saker i Norge og jeg har derfor ikke gått inn på temaet her. Men regjeringen er opptatt av det, og vi kan ikke se bort fra at det kan skje også her.

I lys av de erfaringer som er gjort hittil, arbeider regjeringen nå med en fornyet, oppdatert handlingsplan mot menneskehandel, som skal være ferdig på forsommeren og som vil ta høyde for de erfaringer vi har gjort så langt. Den vil sannsynlig inneholde færre, men til gjengjeld mer målrettede tiltak der hvor det trengs en fortsatt innsats.

Og så til slutt,

La meg konkludere med å gjenta at vi står overfor store utfordringer på mange plan når det gjelder å bekjempe menneskehandel. Vi har kommet et stykke på vei, men det er langt igjen. Kampen mot det moderne slaveriet vil være en viktig og svært krevende oppgave i tiden fremover. Vi har en moralsk plikt til å bekjempe slavehandel uansett hvor den måtte finnes. Norge ønsker å stå i første rekke her. Det kan til tider fortone seg som et Sisyfos-arbeid, men vi har ikke noe valg fordi det i bunn og grunn handler om menneskets verdighet. Elena og flere med henne har unnsuppet. Men mange flere lever fortsatt i fornedrelse. Det kan vi ikke forholde oss likegyldige til.

Takk for oppmerksomheten.